

q. 3, in voto religionis simplici posse hoc fieri, quia per illud non acquiritur jus religioni laxiori; nam si acquireretur (ait), non posset fieri propria auctoritate; unde in voto solemnni, seu professione religionis, forte diceret fieri auctoritate juris. Sed dicitur facilius in tali professione subintelligi exceptionem, vel conditionem, *Nisi ad meliora vota transero*, quia intelligitur professio fieri sine impedimento majoris boni, et ideo non acquiritur jus Prælato vel religioni, nisi sub eadem limitatione, ut supra etiam dictum est, et propterea transitus ad arctiorem non sit cum ejus præjudicio, sicut in matrimonio rato involvitur similis conditio, et ideo ingressus religionis non est in præjudicium conjugis. Et idem est suo modo de voto simplici cum promissione facta certæ religioni ingrediendi illam; nihilominus enim manet libertas commutandi in strictiorem, ut infra dicemus.

10. Tandem instabis tertio: nam sequitur non posse commutari votum factum sancto Francisco, verbi gratia, quia præter promissionem Dei includit saepè promissionem faciem tali Sancto, ut supra diximus; tunc ergo sequitur tale votum non esse commutabile, quod videtur inconveniens. Respondeo cum Cajetano negando sequelam. Imo assero, licet intelligamus promissionem factam Sancto sine speciali promissione facta Deo (quod non repugnat, ut supra etiam dixi), nihilominus promissionem illam esse dispensabilem vel commutabilem per ordinariam Ecclesiæ potestatem. Tum quia promissio semper intelligitur facta Deo indirecete, et eatenus participare rationem voti; tum etiam quia Deus, et Sancti cum ipso regnantes, quoad hoc quasi constituantur sub eodem foro, ut Vicarius Dei in terris possit etiam dispensare jura Sanctorum, et debita illorum remittere, si oportuerit. Tum denique quia talia vota non ad humanam utilitatem Sanctorum, sed ad religiosum cultum, et simul ad fructum animarum referuntur, quod totum est sub cura et regimine Prælatorum Ecclesiæ. Atque ita videmus Prælatos Ecclesiæ non solum Christi thesaurum, sed etiam Sanctorum satisfactiones dispensare et applicare. Unde fit ut, licet in eodem voto conjungatur promissio ad Deum, et ad Sanctum, (et licet promissio ad Sanctum, ut fideliter implenda, sit materia promissionis ad Deum) totum sit commutabile, et dispensabile per Ecclesiam, quia eadem est ratio de singulis promissionibus, et de utraque simul, ut per se constat.

11. *Potestas ad dispensandum absolute delegata, non extenditur ad ea quæ simul habent promissionem factam tertio.* — Dico tertio: potestas delegata ad tollenda vota, si absolute conceditur, extenditur ad ea quæ possunt esse utilia tertiae personæ, quando illi nullum jus conferunt; non vero ad illa quæ habent adjunctam promissionem humanam. Hæc assertio est facilis, suppositis prioribus. Nam prima pars hujus assertionis procedit juxta primam assertionem. Et ratio ejus est, quia illa vota sunt dispensabilia ex se, unde per potestatem delegantis jure ordinario auferri possunt; et alias non sunt reservata; ergo comprehenduntur sub generali potestate delegata circa vota, juxta regulam supra traditam. Neque in praesenti occurrit specialis ratio faciendi exceptionem, cum talis dispensatio non sit in præjudicium tertii. Altera vero pars procedit juxta secundam conclusionem, et ex dictis in illa sufficienter confirmatur. Neque hic necesse est adhibere exceptiones vel limitationes ibi positas, quia illæ requirunt ordinariam potestatem longe diversæ rationis, et interdum supremam; et ideo talis potestas non intelligitur concessa, nisi exprimatur. Nunquam autem exprimitur, imo saepè additur clausula: *Dummodo non fiat in præjudicium tertii*, ut patet in Compend. privileg. Societ., verb. *Commutatio*, et aliis. Additur vero, non quia necessaria sit, nam, licet non adderetur, esset intelligenda, sed ad majorem declarationem.

CAPUT XVI.

DE FACULTATE ELIGENDI PERSONAM QUÆ POSSIT VOTA COMMUTARE, VEL IN EIS DISPENSARE.

1. *Duplici modo delegatur potestas. — Per jubilarum non commutatur vatum ipso facto.* — Duobus modis, ut alibi latius notavi, potest delegari aliqua potestas: uno modo, ex parte ejus cui committitur jurisdictio; alio modo, ex parte ejus circa quem exercenda est; uterque ergo modus in praesenti locum habet, quia maxime solet hic posterior modus applicari ad jurisdictionem voluntariam, ad quam spectat votorum dispensatio. Cum ergo in praecedentibus capitulis maxime explicuerimus hanc delegationem, prout directe conceditur delegato, in hoc breviter adnotabimus aliqua, quæ propria sunt ejus facultatis, quæ ad eligendum dispensantem datur; nam media illa electione et designatione personæ,

jurisdictio manat a Prælato, qui talem facultatem dedit. Supponendum autem est tanquam certum, per hæc indulta, etiam per jubilæa, et similia, non commutari vota ipso facto, ut recte admonuit Navar., cap. 12, n. 79, dicens contrariam esse ignorantiam vulgi; nam per illa non datur commutatio, sed potestas commutandi, media electione habentis votum; et ideo oportet ut ad petitionem ejus commutatio per delegatum fiat. Duo ergo in hac facultate explicanda sunt: unum pertinet ad jus (ut ita dicam) talis facultatis, aliud ad proxim et usum ejus.

2. *Potestas delegata ex parte dispensantis est amplior; secus ex parte votentis.* — Circa primum notari potest differentia, quæ assignari solet inter hæc indulta concessa ex parte dispensantium et in eorum favorem, vel ex parte dispensandorum, quod priora censentur continere simpliciter favorem et beneficium principis, et ita esse amplianda, quantum proprietas verborum permiserit; posteriora vero censentur esse odiosa, tanquam continentia dispensationem privatam, et ideo esse stricte intelligenda. Quæ differentia videatur plane colligi ex cap. *Sicut nulla*, de Præbendis, in Sexto, ubi potestas data alicui gratiose auctoritate Apostolica ad conferendum aliis beneficia, censetur gratia et beneficium principis permansurum; et contrarium decernitur de facultate data ad providendum alicui certæ personæ, in favorem providendi; unde a fortiori idem intelligitur de facultate passiva data alicui, ut ei conferatur beneficium, quando vacaverit; ergo idem est in praesenti de facultate data dispensando, in favorem ejus, ad eligendum dispensantem. Ratio autem hujus differentiæ esse videtur, quia quando datur facultas dispensando, jam illi virtualiter conceditur dispensatio, licet alteri committatur; et quia dispensatio est odiosa, et stricti juris, ideo illa facultas eodem jure censetur. Et ob hanc rationem idem est, quando facultas activa directe datur certæ personæ cui committitur ut dispenset cum tali persona, in favorem dispensandi, ut ex eodem capite colligitur, quia tunc etiam virtualiter datur dispensatio. Quod secus est, quando directe et indefinite datur alicui facultas dispensandi, quia tunc illi fit gratia propter communicationem absolutam potestatis, in qua non magis includitur actualis dispensatio, quam in absoluta potestate, quæ est in ipso delegante. Et ita Navar., in cons. 1, alias 3, de Jurejur., perinde censet de facultate data per jubilæum ad eligendum confessorem qui dispensem, et consequenter censet esse odiosam et stricti juris; et ita sentiunt aliqui moderni.

3. *Sententia auctoris circa propositum discriben.* — Ego vero hanc sententiam admitto in his facultatibus, quæ solent concedi aliquibus ad obtainendam dispensationem aliquorum votorum, quam solent a Pontifice postulare, et ipse committit discreto confessori aut doctori ab oratore seu latore eligendo, ut veritate perpensa cum illo dispensem. Nam in his facultatibus procedit optime ratio facta, et consonat etiam jus allegatum. Nihilominus tamen similes facultates passivæ, generaliter concesse per jubilæa, quæ nunc ordinarie concedi solent, etiamsi concedantur in favorem recipientium, existimo non esse computandas inter simpliciter odiosas, sed inter favores ample interpretandos. Moveor, tum quia hæc jubilæa censentur esse maxima beneficia Apostolice Sedis, quæ nulli possunt ex ratione aliqua justa videri odiosa, per se loquendo, et seclusis excessibus et privatis respectibus, quæ non considerantur. Tum etiam quia tales concessiones ordinantur immediate ad pleniorum absolutionem et remissionem faciendam, quæ quoad hanc partem favorabilis est, ut ostendi de Indulg., in 3 tomo tertiae partis, disp. 56, sect. 2; de favore autem concessionis judicandum est ex proximo ac principali fine, ad quem ordinatur, ut est communis sententia, quam nunc remittimus in materiam de legibus. Tum etiam quia per hæc indulta non intenditur principaliter privatum bonum, sed bonum commune Ecclesiæ, seu spiritualis subventio in aliqua communi ac publica necessitate Ecclesiæ, respectu cuius attendenda est concessio, ut favor simpliciter censeatur; tum denique quia illa indulta non sunt in præjudicium tertii, et sunt in favorem animarum, nec possunt dici juri contraria, sed supra, vel ultra jus. Nam revera per ea immediate communicat Pontifex suam potestatem, quod est consentaneum juri divino et rationi, quando confert ad salutem animarum. Quod autem illa potestas concedatur, media electione penitentium quoad determinacionem personarum, parum videtur tunc referre, quia hoc nulli est odiosum, vel affert præjudicium. Et ita etiam de facultatibus Bullæ Cruciatæ sentit Ludov. Lop., 2 part., tit. de Clavib., cap. 9, et idem sentit Henr., lib. 7 de Indul., c. 30, in princ.; ait enim privilegia Bullæ, licet dicantur odium juris, ampla interpretatione esse extendenda, quantum ver-

borum proprietates patiuntur. Et multi viri docti nostri temporis ita sentiunt de his indultis, et in eis interpretandis utuntur regulis communibus de favoribus et beneficiis principum ampliandis, et ita censeo sine scrupulo posse fieri, saltem quoad spirituales favores, inter quos pono dispensationem et commutationem votorum, seu facultatem ad illas, etiam passivam, generaliter concessam in ordine ad commune bonum, et ad spiritualem indulgentiam consequendam. An vero in illis indultis, et praesertim in Bulla Cruciatæ, sint aliae concessiones, quæ striete sint interpretandæ, ad præsentem considerationem non spectat.

4. *Primum advertendum, de qualitatibus requisitis ad personam quæ dispensare debet in votis.* — *Dubium de tempore quo dispensari possit votum a confessario per potestatem delegatam.* — Hac ergo generali regula supposita, in usu istarum facultatum ex parte dispensandi primum observandum est, ut personam eligat illis qualitatibus affectam, quas indultum seu rescriptum postulat, ut quod sit confessor in tali gradu constitutus, et approbatus ab Ordinario: hujusmodi enim conditiones solent in persona eligenda postulari in particularibus delegationibus pro votis religionis et castitatis, de quibus dicam infra suis locis. Solet autem specialiter quaeri, quando designatur confessor, an respective sit intelligendum in ordine ad dispensandum, et consequenter an oporteat ut prius confessio præcedat, et in illa, vel mediante illa, fiat commutatio voti. Si enim non fit mentio confessoris, clarum est non esse necessariam confessionem, et dispensationem posse a viro idoneo fieri, etiamsi confessor non sit, nec sacramentum poenitentiæ ministret. De priori autem forma est varietas opinionum. Breviter tamen dico, si restricte explicetur, ut dispensatio vel commutatio fiat in foro poenitentiæ, vel auditæ confessione, tunc necessario esse servandam formam quam aperte illa verba indicant, et in ipsa confessione sacramentali esse actum illum exercendum. Si vero id non sufficienter declaretur, sed tantum requiratur ut sit confessor approbatus, non esse restringendum usum illius facultatis ad poenitentiæ sacramentum, quia nomen confessoris magis est muneris quam actualis exercitii, et solum requiritur ut pro illo munere approbatus sit. Neque obstabit quod dicatur in foro conscientiae tantum, quia forum conscientiae latius patet quam forum poenitentiæ sacramentalis,

et per illa verba solum excluditur, ne dispensatio valeat pro foro externo, sed tantum ad conscientiæ securitatem. Et ita docuit Navar. in ordine ad absolutionem a censuris, in Cons. 1, de Privileg. ; et Emmam. Rod., l. 1 Quæst. Regul., q. 61, art. 10. Est autem eadem ratio de commutatione votorum, ut per se constat, et optime tractat Sanc., lib. 8 de Matrim., disput. 34, ubi copiose has clausulas exponit.

5. *Secundum obserrandum.* — *Quæ forma præscribi debeat ut talis dispensatio censeatur concessa.* — Secundo observandum est ut forma præscripta ad concedendam talem dispensationem servetur, alioquin non erit valida dispensatio, quia forma præscripta solet esse de substantia et valore actus. Quæ autem sit forma, ex verbis rescripti facile colligitur vir doctus, et videri potest Sanc. supra. Maxime vero peti solet examinatio cause necessariae ad justam dispensationem vel commutationem, et hæc est maxime necessaria; modus autem ejus, nisi in particulari præcipiatur in rescripto, relinquitur prudenti arbitrio. Item, quando hæc facultas conceditur per jubilæum, solent requiri aliae actiones ad obtinendam gratiam jubilæi, ut jejunia, orationes, elemosynæ, confessio et communio, sine quibus omnibus simul sumptis indulgentia jubilæi non comparatur.

6. *An per jubilæum commutari possint vota, antequam requisita ad illud comparandum perficiantur.* — Hinc ergo nascitur speciale dubium de votis, an per talia indulta commutari possint, antequam perficiantur omnia requisita ad comparandam gratiam jubilæi. Ad quod breviter dico, posse antea commutari vel dispensari, dummodo bona fide procedatur, et cum proposito obtinendi jubilæum. Probatur primo, quia hoc modo potest quis absolvit virtute talis jubilei in principio hebdomadæ, et ante alia opera pia necessaria ad indulgentiam, ut cum majori fructu fiant; et tunc absolvit potest a casibus reservatis; ergo potest etiam in votis dispensari. Patet consequentia, tum quia est eadem ratio; tum etiam quia saepè est utile ad confessionem melius perficiendam; tum denique quia in talibus indultis non solet præscribi ordo, ut commutatio votorum reservetur in finem post obtentam indulgentiam, vel post factas alias diligencias, sed simpliciter conceditur in ordine ad indulgentiam, et interdum ad summum petitur ut in foro poenitentiæ fiat; ergo potest simul fieri cum confessione, etiam ante absolutionem, et hoc fere habet usus. Dixi

autem necessariam esse bonam fidem lucrandi jubilæum, et implendi omnia alia opera quæ in eo postulantur, quia illa gratia non conceditur, nisi in ordine ad hunc finem, et per modum præparationis ad effectum jubilæi; ergo qui non habet animum implendi et obtinendi jubilæum, non potest gaudere hac facultate circa vota.

7. *Quid contingat illi, qui post commutationem voti aliiquid prætermittat ad consequendum indulgentiam necessarium.* — *Variæ de hac re opinione.* — *Prima.* — *Excluditur prima sententia.* — Hinc vero suboritur aliud dubium, quid videlicet dicendum sit, si contingat post vota commutata aliquem prætermittere jejunium, orationes, vel alia opera necessaria ad consequendum indulgentiam, et consequenter non lucrari effectum jubilæi. Numquid priora vota redibunt, aut commutata seu ablata manebunt? In hoc tres possunt esse sententiae. Prima, talem ablationem voti non manere solidam, sed retractari in eo casu, et votum redire. Ita tenet Vival., in 3 p. Candelab., c. 14, num. 63, sine allegatione, vel ratione, aut alia probatione. Potest autem suaderi, quia non est necesse illam commutationem absolute concedi, sed sub tacita conditione, *Si lucratus fueris indulgentiam;* ergo verisimilius est ita fieri. Antecedens patet, quia non repugnat ex parte voti, cum possit suspendi, et non simpliciter tolli, nisi sub tali conditione; nec ad finem jubilæi plus est necessarium. Et inde probatur consequentia, quia illa potestas solum conceditur in ordine ad jubilæum, et eodem fine fit dispensatio ex vi illius potestatis, quatenus ad illum effectum conduit. Et confirmatur, quia alias licet confessor non dispensasset tempore confessionis, sed promisisset postea facere, posset id valide postea facere, etiamsi sciret poenitentem non jejunasse, nec posse jam luerari jubilæum; consequens est absurdum, ut per se notum videtur; ergo. Sequela patet, quia si tempore concessionis posset absolute auferre votum, et sine dependentia a futuris diligentiis, eamdem potestatem retineret, et posset illa postea uti. Quod si illa fuit data sub tali conditione, etiam usus ejus includit eamdem conditionem. Hæc vero opinio nimis rigorosa est sine sufficienti fundamento, ut videbimus.

8. *Secunda sententia.* — *Excluditur secunda.* — Secunda ergo opinio distinctione uititur, quia vel poenitens bona fide propter impotentiam, aut casu, et per oblivionem prætermisit opera necessaria ad consequendum jubilæum,

vel consulto, ac deliberata voluntate. In priori casu dieunt ratam manere commutationem, propter rationem statim proponendam. In posteriori autem casu, dicunt non tenere, sed revocari, vel per se cessare, quia non fuit omnino ablata, sed tacitam conditionem inclusit: *Si lucratus fueris jubilæum, quantum in te est, seu, Si voluntarie impedimentum non posueris.* Quia non videtur verisimile, voluisse Pontificem absolute dispensare cum eo qui voluntarie jubilæum omittit. Sed hæc distinctio non est solida ratione fundata, quia illa conditio gratis additur, vel concessioni potestatis, vel usui ejus, cum Pontifex illam non exprimat, nec confessor illam de suo addat, sed tantum supponat id, quod ex vi jubilæi necessarium est; nec etiam datur sufficiens ratio ad præsumendam talem intentionem Pontificis. Nam, licet concedatur hæc gratia propter effectum jubilæi, ut facilius obtineatur, non inde sequitur dari conditionaliter, alias non haberet effectum, donec impleretur conditio, quod est falsum; nam statim potest votum non servari, vel expleri per aliud opus, in quod commutatum est. Satis ergo est quod detur sub tali onere, quod non sit conditio, sed modus. Item alias facile etiam dici posset, quod præcedens opinio supponit, conditionem non esse illam, sed hanc: *Si cum effectu lucratus fueris indulgentiam.* Denique utraque est nimia restrictio præter regulam juris, quod actus legitimi non recipiunt conditionem, et præter regulam de favoribus ampliandis, inter quos hæc gratiae continentur, ut diximus.

9. *Tertia.* — Est ergo tertia opinio dicens, in eo casu, voti commutationem aut dispensationem ratam manere, tum propter rationes datas, quæ videntur concludere absolute fuisse concessam, et habuisse effectum, qui non potest iterum redire, nisi ex voluntate hominis semel dispensati, iterum emitendo votum. Tum etiam quia, cum commutatio supponatur facta ex legitima causa, non videtur magnum inconveniens quod semel data permaneat, etiamsi modus, sub quo data fuit, non fuerit impletus. Tum præterea quia Papa non dat illam potestatem ad commutandum cum dependentia a futuro eventu; nam si id intenderet, vel potius ordinaret ut commutatio non fieret, nisi post reliqua completa, vel saltem clarissi illam conditionem exprimeret in re tam gravi. Et ita tenet Henric., libr. de Indulg., cap. 9, in principio Glossæ, et cap. 11, num. 4; citat Navar., de Orat., Miscellan.

59, n. 223; alii referunt in 89. Sed in novissima impressione habetur in 93, et ibi nihil de votis, sed tantum de casibus reservatis tractat, et rationes, quas adducit, solum de absolutione a peccatis procedunt, et non de votis, immo nec de censuris. Et eodem modo loquitur Cordub., in Summa Hispan., q. 21. Denique allegat Extravag. *Inter cunctas*, de Privileg., sed non video quomodo inducatur. Solum enim potest ex ea ad praesentem causam accipi, quod dicit neminem teneri ad confitenda iterum peccata semel confessa et remissa virtute alicujus privilegii, quod ad rem non facit, tum quia non est simile de votis; tum etiam quia hoc est quod inquirimus, an illa fuerit absolutio simpliciter a votis ante consummatam gratiam jubilaei, vel tantum suspensio vel ablato sub conditione. Solum ergo potest haec opinio suaderi his conjecturis, quibus ostendimus illam fuisse dispensationem simpliciter. Addique hic possunt quae de simili questione diximus, tract. de Censur., disput. 7, sect. 5, ubi idem diximus de absolutione a censuris, inter quas et vota non potest sufficiens ratio differentiae assignari.

10. *Judicatur probabilis tertia opinio.* — *Duplex advertendum circa dictam opinionem.* — *Cautela in confessarios dispensantes in votis per indulta.* — Hæc igitur sententia satis probabile habet fundamentum, et præter autores citatos hominibus doctis non displicet, estque benignior. Unde cum versemur in materia favorabili, censeo esse in praxi securam, dummodo (ut dixi, et specialiter advertit Navarr.) poenitens bona fide processerit, et confessor simpliciter dispensaverit, vel commutaverit nulla adjuncta conditione. Duo enim advero: unum ex parte dispensantis, quia potest, si velit, non dispensare, donec omnes diligentiae jubilaei completæ sint; vel, si antea concesserit dispensationem, vel formam commutationis adhibuerit, posse intentionem et verba sua referre ad tempus post completas diligentias. Quod non habet ita locum in absolutione a peccatis, quia debet præcedere, et esse absoluta; nec in absolutione a censuris, quia etiam debet præcedere, ut poenitens sit capax indulgentiae, et non debet esse ad reincidentiam, quia haec dari non debet, nisi in casibus expressis. Votorum autem ablato non est ita necessaria ad effectum indulgentiae, et ideo sine ulla culpa differri potest dicto modo, et non erit irrationabile ad tollenda dubia. Caveat tamen confessor ne concipiat conditionem, dummodo poenitens effectum indulgentiae consequatur:

nam hoc necessarium non est, et nimis periculosum ac serupulosum; ad summum ergo potest concipere conditionem: *Dummodo reliqua diligentiae ad jubilaeum necessariae compleantur.* Verumtamen licet hoc in rigore fieri possit, est nimius rigor, et serupulis etiam expositus, et ideo melius est, vel differre dispensationem voti in talem diem, quando complentur diligentiae; vel, si antea concedatur, simpliciter et sine alia conditione illam dare, quantum potest.

11. *Qui voti commutationem accipit per jubilaeum, graviter peccat, si voluntarie omittat onera jubilaei.* — *Aliqui contra opinantur.* — Aliud notandum est ex parte habentis vota; nam, licet illi detur hoc modo dispensatio aut commutatio, semper intelligitur dari sub one-re faciendi quod in se est, ad jubilaei gratiam obtinendam. Unde si voluntarie hoc omittat, graviter peccabit, sive contra pactum implicitum et justum, sive contra obligationem relic-tam ex voto, et inclusam in tali commutatione seu dispensatione. Quamvis autem tale peccatum committatur, nihilominus dispensatio vel commutatio, facta in voto, rata manebit. Et idem in simili dixi de absolutione a peccatis vel censuris reservatis, in 4 tomo tertiae partis, disp. 31, sect. 4, n. 5. Non desunt tamen autores, qui negent in eo casu poenitentem committere speciale peccatum. Quod in absolutione a reservatis tenet Henr., lib. 6 de Pœnit., c. 16, n. 6, et in casu de voto Sanc., lib. 8 de Matrim., disp. 15, n. 24, licet opinionem nostram putet probabilem, contrariam amplectitur ut probabiliorem. Quia non satis probatur illud propositum transire in pactum, vel comparari poenitentiae acceptatae. Ego vero semper censeo non esse satis tutum dare tantam licentiam poenitentibus. Nec videtur satis rationi consentaneum, quod illud propositum sit necessarium ad valorem talis absolutionis vel commutationis, et quod possit postea tam facile mutari, vel non impleri sine ulla culpa. Et ideo dico, licet non probetur pactum explicitum sufficienter, probari implicitum, quasi intrinsece, et ex natura rei inclusum in tali actione seu ministerio, ut recte et fideliter fiat, nec videtur dubium quin hæc sit præsumpta intentio Pontificis talem facultatem concedentis, ut ratio facta probat.

12. Alia sunt quæ de hac facultate desiderari possunt. Unum est de duratione ejus, etiam post mortem concedentis, sed in hoc pars affirmans tenenda est. De qua videri possunt dicta de facultate eligendi confessorem,

in 3 tomo tertiae partis, disp. 27, sect. 4. Nam quæ ibi diximus possunt hic cum proportione applicari. Videri etiam potest Majol., lib. 5 de Irreg., cap. 51, num. 6, qui loquitur de dispensatione irregularitatis. Et de dispensatione in generali id dicunt Sylvest., verb. *Dispensatio*, q. 6; Armill., verb. *Gratia*, num. 5, cum Freder., cons. 78. Præterea videri possunt quæ in 5 tom., disp. 7, sect. 5, diximus de Censuris: nam illa etiam possunt cum proportione ad votorum commutationem applicari.

13. *Qui jubilaei virtute relaxantis reservata, vel censuras potitur, etiam eodem quoad obliteratur.* — Solum occurrit advertenda æquiperatio quædam in speciali casu, quæ ab aliquibus admittitur. Nam si quis intra tempus ad jubilaeum, vel ad usum talis gratiae concessum obliviscatur alicuius censure, vel casus reservati, si virtute jubilaei absolvatur ab aliis peccatis, vel censuris quarum memoriam habet, censemur vel ablata reservatio, vel etiam censura. Et idem censemur multi de irregularitate, si ejus dispensatio per indultum concedatur, et per oblationem omittatur, ut patet ex Navar., cap. 26, num. 43; Majol., lib. 5 de Irregular., c. 51, n. 6. Hinc ergo aliqui inferunt idem esse de commutatione votorum, nam si per oblationem omittatur tempore jubilaei, putant posse postea commutari virtute ejusdem jubilaei, quando habens votum diligenter fecit, et credit fructum jubilaei obtinuisse. Ita tenet Henr., lib. 7 de Indulg., c. 44, n. 4, ubi nullam probationem adducit, sed remittit ad ea quæ antecedenti libro, cap. 16, dixerat, ubi de votis non facit mentionem, sed solum de peccatis et censuris reservatis, n. 5. Unde solum videtur fundari in æquiperatione.

14. *Dispensatio fieri nequit sine cognitione voti commutandi.* — Ego vero valde dubito de hac æquiperatione, quam nullus alias fecit, quem ego viderim. Est autem longe diversa ratio, si attente spectetur. Nam in casibus reservatis, si habeant censuram annexam, directe tollitur per absolutionem generalem, etiamsi obliteratur; si vero illam non habeant, tollitur saltem eorum reservatio, quia indirecte remittuntur per eum qui posset ab eis directe absolvire, si fuissent confessi, ut alibi diximus. Item irregularitates obliteratur ideo censemur dispensatae in simili casu, quia absolvens generaliter, etiam dispensat in irregularitatibus, in quantum ipse potest et alius indiget, ut recte advertit Navar., et cum illo Majol. At vero votum non potest confuse, gereratim, vel sub conditione simili dispensari,

judicata fuerit generaliter sufficiens; vel etiam poterit aliquod majus tempus concedere ad recogitandum, et revocandum in memoriam speciem voti, etiamsi necesse sit transgredi tempus præfixum ad jubilæum, prius quam dispensatio consummetur, juxta doctrinam proxime datam. Tunc autem oportebit ut vobis obtinuerit jubilæum; nam quacumque ex causa id prætermiserit, eo ipso erit inhabilis ad recipiendam postea dispensationem.

16. *An qui in prima hebdomada jubilæi, dispensationem in votis concedentis, consecutus est id, etiamsi in secunda novum votum emittat, possit ab illo dispensari.* — Tandem hic potest inquiri de his jubilæis quæ conceduntur, ut intra duas hebdomadas obtineantur, si quis, postquam in prima hebdomada, factis omnibus diligentiis, consecutus est jubilæum, et commutationem votorum quæ antea emiserat, postea novum votum emittat, an possit in virtute ejusdem jubilæi commutationem illius voti obtinere in secunda hebdomada. Aliqui enim affirmant posse illam commutationem obtinere, dummodo faciat omnia opera requisita ad obtinendam iterum gratiam jubilæi. Ita tenet Henric., lib. 3 de Pœnit., cap. 16, num. 3, et lib. 7 de Indul., cap. 11, in princ. Supponit autem hæc opinio posse ex vi talis jubilæi effectus ejus, non tantum semel et in altera hebdomada, sed etiam bis et in utraque obtineri a quocumque, qui voluerit in utraque hebdomada requisita opera facere; qua suppositione facta, recte infert idem esse dicendum, tam de absolutione a casibus reservatis, quam de commutatione votorum. Illud autem suppositum fundat in generali principio, nimirum, quod si privilegium concedat indulgentiam pro aliquo tempore, non est ita restringendum, ut semel tantum obtineri possit intra illud tempus, sed etiam plures, si repetantur necessariae preces, vel alia opera similia, juxta opinionem Angel., Rosel., Navar., et aliorum, quos ipsi referunt. Et favet etiam opinio Navarri, asserentis in anno jubilæi posse aliquem bis et plures intra illum annum effectum et omnem gratiam illius jubilæi obtinere, si Romæ existens plures opera requisita faciat.

17. *Resolvitur dubium superius negative.* — Sed quia valor indulgentiae et concessio privilegi pendent ex forma et verbis ejus, ideo argumenta a simili sunt inefficacia in ista materia, nisi in omnibus servetur similitudo, quod hic sine dubio non fit. Et ideo non est necesse in præsenti expendere veritatem illius

opinionis de indulgentia pro aliquo tempore indefinite concessa, de qua quomodo limitanda sit, dixi in 4 tomo tertiae partis, disput. 57, sect. 1. Neque etiam circa opinionem Navarri de anno jubilæi nunc immorari necesse est; nam forma concessionis (ut dixi) semper erit consideranda, et consuetudo multum valere poterit ad interpretationem ejus. In præsenti ergo dico: considerata ordinaria forma, sub qua concedi solet jubilæi gratia intra duas hebdomadas obtinenda, videtur fere certum, semel tantum in una vel altera hebdomada obtineri posse, et non semel in prima, ac iterum in secunda. Ratio est, quia non conceditur copulative, ut in una et altera hebdomada obtineri possit, nec indefinite, ut pro illis duabus hebdomadibus comparetur, sed expresse sub forma disjunctiva, verbi gratia, *qui prima hebdomada post publicationem, vel in sequenti post illam, etc.* Quæ forma verborum vel alia æquivalens sæpe repetitur in ultima Bulla jubilæi concessa a S. D. N. Paulo V, hoc anno 1608. Et ex toto contextu manifeste constat, intentionem ejus esse concedere unam tantum plenissimam indulgentiam ac remissionem, et facultatem ad absolvendum a reservatis, etc., *hac vice tantum*, ut ibidem dicitur, id est, una vice in una vel altera hebdomada, et in ordine ad unam indulgentiam. Unde constat idem dicendum esse de votis; ideoque si post lucratam indulgentiam in prima hebdomada, votum emittatur in principio secundæ, jam non poterit commutari virtute ejusdem jubilæi, quia delegatio ejus respectu talis personæ finita jam est.

CAPUT XVII.

UTRUM AD DISPENSATIONEM VOTI SIT CAUSA NECESSARIA?

1. *Quæ causa sit necessaria ad valorem dispensationis in votis, quæ datur a Summo Pontifice.* — *Aliorum opinio.* — Quæstionem hanc non extendimus ad commutationem, quia in illa non potest habere generalem resolutionem, nisi prout dispensationem includit, ut in fine capitul. dicemus. Supponimus autem necessariam esse causam, ut licite dispensatio concedatur; nam hoc modo etiam in legibus humanis necessaria est, ut est notum apud omnes, et dicemus in materia de legibus, et hic constabit a fortiori ex dicendis. Quæstio ergo est an sit necessaria hæc causa ad va-

CAP. XVII. UTRUM AD DISPENSATIONEM VOTI SIT CAUSA NECESSARIA.

lorem dispensationis, quam tractabimus de Summo Pontifice; nam inde a fortiori constabit, quid dicendum sit de reliquis. De Summo ergo Pontifice dixerunt aliqui (ut D. Thom. refert) validam esse dispensationem voti pro arbitrio Papæ datam absque alia causa. Fundamentum eorum erat, quia in omni voto includitur illa conditio: *Nisi Papa aliud disposuerit, quam colligebant ex cap. Venientis*, de Jurejur., cum similibus. Videaturque hæc opinio accommodata ad pacandas conscientias, quia alias si valor dispensationis pendet ex causa, vix aliquis poterit esse securus. Et confirmatur, quia si esset tanta hæc necessitas, maxime quia dispensatio in votis attingit jus divinum; sed hoc non est, quia non dispensatur in jure naturali, ut supra dixi, et licet dispensetur aliquo modo in jure Dei, id est, in bonis, in hoc genere dispensationis non est tam necessaria causa. Nam decimæ etiam computantur inter bona Dei, et dispensatio eorum est valida, licet sit injusta. Beneficia etiam sunt bona Dei, et tamen, licet dentur indignis, collatio tenet, præsertim si a Summo Pontifice fiat; ergo.

2. *Dispensatio voti sine causa legitima est nulla.* — Nihilominus dicendum est, dispensationem voti datum sine causa legitima, esse nullam, et obligationem non auferre. Est communis sententia: D. Thom., d. art. 12, et 4, d. 38. Ubi Richar., Palud., Suppl. Palaci., et alii; Cajetan., dicto art. 12, et verb. *Dispensatio*, in Summ.; ubi etiam Sylvester, quæst. 3, *Votum*, 4, quæst. 3, et alii Summittæ sub eisdem verbis; et Anton., 2 part., titul. 11, c. 2, § 9; Navarrus, c. 12. n. 57 et 76; Soto, lib. 1 de Justit., quæst. ult., art. 2, et lib. 7, quæst. 4, art. 3; Gigas, de Pension., quæst. 6, num. 16, et communiter Canonistæ cum Glossa, in capit. *Non est*, de Voto, præsertim Panormitan., num. 7; Innocen., in c. 1, de Renun.; Felin., in cap. *Quæ in Ecclesiærum*, de Constit., num. 25, et in capit. *Ad audientiam*, secundo de Rescript., num. 4; Imol., in cap. *Cum olim*, de Cleric. conjug.; Archid., in cap. 1, d. 85, et in cap. *Auctoritatem*, 15, quæst. 6, ubi Raymundum, Speculat. et alios allegat, qui omnes fere indifferenter loquuntur de juramento promissorio, et voto.

3. Ratio ergo est, quia inferior dispensans in lege superioris non potest valide dispensare sine causa et pro libito, ut suppono ex materia de legibus, tum quia præjudicat juri superioris; tum quia voluntas inferioris non est per se efficax ad mutandam voluntatem superioris solo suo arbitrio. Neque est verisimile superiore concessisse illi talem facultatem, sed ad summum ut se gereret tanquam fidelis dispensator, et prudens. Ergo multo minus potest Papa valide dispensare sine causa in voto, quia dispensat aliquo modo in jure divino naturali, saltem subtrahendo illi proximam materiam, quam nulla humana potestas auferre poterat, nisi ex commissione divina. Probatur consequentia, quia in tali dispensatione Papa non mutat aliquid quod sua voluntate sit constitutum, ut per solam suam voluntatem tanquam per principalem causam possit valide talem mutationem facere; ergo dispensat cedendo juri ipsius Dei ex commissione ipsius Dei, et consequenter non dispensat ut dominus, sed ut minister, qui non potest excedere commissionem suam; ergo si remittat sine causa, nihil facit, tum quia operatur ut dominus; tum etiam quia excedit commissionem, quia non agit ut fidelis dispensator, sed ut dissipator. Sicut inter homines procurator vel oeconomicus remittens debita domini sola voluntate, nihil faceret, et mandatarius excedens finem mandati non operatur valide. Sic etiam in materia de indulgentiis ex eodem principio diximus, necessariam esse causam ad indulgentiarum valorem.

4. *Idem dicendum de Episcopis et reliquis habentibus potestatem delegatam.* — *Discrimen inter legem pontificiam et votum, per ordinem ad dispensationem.* — Atque hinc constat primo idem esse a fortiori dicendum de Episcopis, tum quia ratio facta magis in illis convincit, tum etiam quia illi non possunt valide dispensare in legibus Papæ sine causa; ergo multo minus in votis. Constat secundo idem esse dicendum de omnibus dispensantibus potestate delegata, quia non possunt majorem potestatem accipere a delegante, quam in ipso sit; ergo si delegans non potest dispensare sine causa, multo minus delegatus. Constat tertio esse magnum discrimen inter legem Pontificiam et votum: nam lex est posita per voluntatem Pontificis, et ideo per eamdem potest valide auferri, etiamsi male auferatur sine causa, ut suo loco dicemus; votum autem licet fundetur in promissione profecta a voluntate humana, tamen postquam facta est, et a Deo acceptata, pendet ex voluntate Dei, et non nisi juxta commissionem ejus potest auferri.

5. *Commutatio vel diminutio, si nulla est cau-*